

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Актуальні проблеми
вітчизняної
та всесвітньої історії**

**Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 35

Рівне – 2023

УДК 94(477) + 94 (100)

А 43

ББК 63.3 (4Укр)

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : Зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Вип. 35. Рівне: РДГУ, 2023. 199 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м.Рівне)

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій – кандидат історичних наук, професор (м.Рівне)

Редакційна рада:

Давидюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м.Рівне)

Жарна Криштоф – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м.Жешув, Республіка Польща)

Киридон Алла – доктор історичних наук, професор (м.Київ)

Троян Сергій – доктор історичних наук, професор (м.Київ)

Фісанов Володимир – доктор історичних наук, професор (м.Чернівці)

Члени редколегії:

Галуха Любов – кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Жилюк Сергій – доктор історичних наук, професор (м.Остріг)

Майзнер Роберт – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м.Ченстохова, Республіка Польща)

Соммер Ханна – доктор гуманітарних наук в галузі соціології, професор (м.Жешув, Республіка Польща)

Степанков Валерій – доктор історичних наук, професор (м.Кам'янець-Подільський)

Стоколос Надія – доктор історичних наук, професор (м.Рівне)

Чухліб Тарас – доктор історичних наук, провідний науковий співробітник (м.Київ)

Шеретюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м.Рівне)

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 10 від 30 листопада 2023 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації: Серія КВ №15857-4329Р

ISSN 2519-1942

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Пластова, 31,
Факультет історії, політології та міжнародних відносин РДГУ,
dekanat.fipmv@rshu.edu.ua <https://fipmv.rshu.edu.ua/>
© Рівненський державний гуманітарний університет, 2023

ISSN 2519-1942

9 772519 194006

8. Кравчук П. Листи з Канади. Статті, нариси та памфлети. Київ: Радянський письменник, 1976. 248 с.
9. *Український голос*. 19 жовтня 1949.

References

1. Zhuk S. The “KGB People”, Soviet Americanists and Soviet-American Academic Exchanges, 1958–1985. *The Soviet and Post-Soviet Review*. No 44. 2017. P. 133–167.
2. Rublov S. “UIZh”, tsar Petro i ukrainska diaspora, accessed <https://www.s-bilokin.name/Bio/60Anniversary/Diaspora.html> (in Ukrainian).
3. Kolasky J. *The Shattered Illusion: The History of Ukrainian Pro-Communist Organizations in Canada*. Toronto: PMA Books, 1979. 254 p.
4. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Sluzhby bezpeky Ukrainy (dali – HDA SBU), f. 16, op. 1, spr. 701 (Dokumenty (lysty) MDB URSS na adresu partiino-derzhavnoho kerivnytstva URSS – SRSR shchodo zvernennia chlena kompartii Kanady P. Kravchuka z prokhanniam perehliadu spravy ta rehabilitatsii yoho ridnoho brata H. Kravchuka, 7 bereznia – 6 lypnia 1949). 39 ark. (in Russian and Ukrainian).
5. HDA SBU, f. 16, op. 1, spr. 956 (Dokumenty (povidomlennia, dopovidni) KDB pry RM URSS do TsK KPU pro: potochnu operativnu obstanovku, antyradianski proiavy na mistsiakh ta nadzvychaini podii; protestni aktsii predstavnykiv tvorchoi intelihentsii;... diialnist zakordonnykh antyradianskykh orhanizatsii (ZP UHVR, ZCh OUN); sytuatsiiu v seredovyschi inozemnykh studentiv, 22 chervnia – 22 veresnia 1966). 345 ark. (in Russian and Ukrainian).
6. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy (HDA MZS), f. 1, op. 1, spr. 95, (Dovidky viddilu pro ukrainsku emihratsiiu v Kanadi, Frantsii ta diialnist natsionalistychnykh kil, 1946 r.), tom 1. 155 ark. (in Russian and Ukrainian).
7. Kravchuk P. *Bez nedomovok: Spohady*. Kyiv: Literaturna Ukraina, 1995. 288 s. (in Ukrainian).
8. Kravchuk P. *Lysty z Kanady. Statti, narysy ta pamflety*. Kyiv: Radianskyi pysmennyk, 1976. 248 s. (in Ukrainian).
9. *Ukrainskyi holos*. 19 zhovtnia 1949. (in Ukrainian).

УДК 378.4.015.31:17.022.1 (477.81)

ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ - НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ "ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ"

Олександр Дмитрук

Рівненський державний гуманітарний університет

Україна, 33028, м. Рівне, вул. Пластова, 31

e-mail: oleksandr14dmytruk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3245-3129>

Валерій Шеретюк

Рівненський державний гуманітарний університет

Україна, 33028, м. Рівне, вул. Пластова, 31

e-mail: v.sheretiuk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6744-4569>

Стаття переслідує мету продемонструвати можливість і потрібність ціннісного виховання молоді закладом вищої освіти. За основу аналізу реалізації такої освітньої політики було взято досвід духовно-морального виховання студентської молоді Національним університетом "Острозька академія". Стаття містить хронологічні паралелі, адже шляхом висвітлення реалізації цього напрямку життєдіяльності університету, доводить спадкоємність сучасного Національного університету "Острозька академія" від Острозької

слов'яно-греко-латинської колегії, заснованої представниками князівського роду Острозьких у 1576 році. Методологічну основу дослідження становлять наступні методи: історизму, аналітичний, порівняльний. Дослідження є комплексним та актуалізує значимість одного з головних завдань закладу вищої освіти - ціннісного виховання студентської молоді задля формування еліт українського суспільства, що відповідають жорстким етико-моральним критеріям.

Ключові слова: виховання, цінності, Національний університет "Острозька академія", українські суспільні еліти, освітні традиції.

The article aims to demonstrate the possibility and necessity of value education of young people by higher education institutions. The analysis of the implementation of such an educational policy was based on the experience of spiritual and moral education of student youth by the National University of Ostroh Academy. The article contains chronological parallels, because by highlighting the implementation of this direction of the university's life, it proves the continuity of the modern National University "Ostrog Academy" from the Ostrog Slavic-Greek-Latin College, founded by representatives of the princely family of Ostrog in 1576. The methodological basis of the study is the following methods: historicism, analytical, comparative. The study is comprehensive and actualizes the significance of one of the main tasks of the institution of higher education - the value education of student youth in order to form the elites of Ukrainian society that meet strict ethical and moral criteria.

Key words: upbringing, values, National University of Ostroh Academy, Ukrainian social elites, educational traditions.

Виклад основного матеріалу. Освітнянський універсум Острога не стоїть осторонь проблеми відсутності миру в Україні. Відтак, у кращих екуменічних традиціях, впроваджених ще засновником Острозької слов'яно-греко-латинської колегії князем В.-К. Острозьким, на засадах міжконфесійного єднання та зближення представників різних церков, у студентсько-викладацькому храмі Преподобного Федора Острозького наприкінці лютого 2022 р. відбулась спільна молитва за участю представників різних конфесій, як ось Православної Церкви України, Римсько-Католицької Церкви в Україні, протестантських спільнот. Так, зокрема, Православну Церкву України під час міжконфесійної молитви репрезентував настоятель Свято-Миколаївського храму ПЦУ м. Острога, протоієрей Юрій Лукашик. Репрезентантом РКЦ під час екуменічної молитви був дієцезіальний священник, отець Вальдемар Шляхта із парафії Успіння Пресвятої Діви Марії у м. Острозі. Пастори Павло Цинко та Микола Гурін репрезентували Українську Церкву християн віри євангельської на Острожчині. Пастори Олександр Дюканов та Юрій Стицюк репрезентували спільноту Церкви євангельських християн-баптистів «Спасіння» із Острога. Таким чином, маємо змогу переконатись, що спільна екуменічна молитва доповнювалась представниками різних гілок християнства, і була реалізована у кращих духовно-культурних традиціях Острожчини. Загалом екуменічність стала невід'ємним компонентом культурного обличчя Острога, а також засадничою цінністю академічної спільноти, що у складі як педагогів, так і здобувачів плекає розуміння необхідності ефективної міжконфесійної комунікації в Україні, яка творить міжконфесійне різноманіття, яке сублімує демократичність та здатність толерування іншості в українському суспільстві. «Сьогодні Україна, як ніколи потребує молитви, короткої мови, конкретних дій. Ці дії повинні бути з нашої сторони. Той, хто може тримати в руках зброю, волонтерити, повинен це робити й захищати Україну. Об'єднаймося, вірмо в нашого Бога, українців і державу. Тільки в єдності й вірі буде перемога. Слава Україні!» - зазначив ректор НаУОА І. Пасічник. Таким чином, зрозумілою є візія студентсько-викладацького колективу закладу щодо місця Церкви і поліконфесійного різноманіття в українському державотворенні та відстоюванні суверенітету і територіальної цілісності держави. Дієцезіальний священник, отець В. Шляхта, що репрезентував РКЦ під час екуменічної молитви, зазначив наступне: «Сьогодні багато людей приходять до храму з тремтінням в серці просити Господа надії, допомоги, благословення для України і Збройних Сил. Одна молитва - це чудово, а коли ми всі об'єднаємося, то Господь обов'язково почує.

Це дає потужну силу людям, бо молитва є голосом до Бога, потіхою для кожного людського серця». Такою ж екуменічною сутністю була сповнена і промова настоятеля студентсько-викладацького храму Преподобного Федора Острозького НаУОА о. В. Жуковського. Настоятель академічного храму наголосив на тяглоті українського патріотизму та національного піднесення під час Революції Гідності та подій 2022 р. При цьому аналогічно представниками інших конфесій було зазначено, що український патріотизм є невідривний від молитовного чуття. Таким чином, Церква і народ єдині у важкі часи, і освітянство сучасного Острога цілком поділяє таку позицію [4].

У 2018 р. на базі НаУОА відбувався всеукраїнський етап олімпіади «Юні знавці Біблії», у якому взяли участь дітлахи та молодь різних вікових категорій – починаючи від дошкільнят, і закінчуючи здобувачами освіти у вишах. Представники з 21 регіону України взяли участь у заключному етапі змагань, що відбувся в м. Острозі. Захід відбувся на базі науково-дослідницької лабораторії християнської етики, психології та педагогіки НаУОА. Структура завдань олімпіади передбачала завдання різних рівнів складності. В тому числі і потребувала творчого підходу учасників олімпіади. Народна дитячо-юнацька хорова капела «Журавлик» із м. Кам'янця-Подільського, що на Хмельниччині, стала гостем заходу. Учасники Олімпіади надихались виконанням композицій духовного змістового навантаження зазначеної капели, що ще більшою мірою заохочувало їх до участі в Олімпіаді. Захід відвідали гості зі США, зокрема Президент «Східноєвропейської місії» Боб Бьоркл. Учасники Олімпіади ознайомились також з історією університету. Переможці Олімпіади отримали відзнаки від департаменту освіти та науки Рівненської обласної державної адміністрації, Острозької РДА, Острозької міської ради, Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Учасники змагань отримали подарунки – християнські бібліотеки від міжнародних гуманітарних місій. Таким чином, НаУОА подібно своєму попереднику – Острозькій слов'яно-греко-латинській колегії, здійснює активну гуманітарну місію, створює середовище гуманітаристики для адептів духовно-культурного розвитку українського народу, надає можливість для проведення в стінах закладу заходів християнського виховання молоді, співпрацює з міжнародними гуманітарними місіями, залучає до свого функціонування та життєдіяльності меценатів з-за кордону. Подібно своєму попереднику – Острозькій колегії, НаУОА створює комфортні умови для життя теологічних студій, здійснення ними пропаганди серед молоді, сприяє залученню молоді у вивчення теології, наук про духовність і мораль, християнської етики. «Острозька академія» крізь віки не втратила за основу своєї життєдіяльності поряд з інтелектуальним аспектом аспект духовно-морального розвитку та вдосконалення учнівської та студентської молоді. НаУОА сповідує ті ж засадничі принципи, що їх викладачі філософії та теології сповідували в Острозі кількома віками раніше. «Острозька академія» вважає невідривними один від одного інтелект, духовність і мораль, і концепційно озброїлась тією ж візією комплексного виховання спудея, що і її попередниця Острозька слов'яно-греко-латинська колегія. Таким чином, можемо простежити тяглість візії того, яким має бути поєднання навчання та виховання у м. Острозі протягом віків. Це засвідчує те, що даний заклад протягом усього часу свого існування як академія активно та успішно впроваджував ефективну виховну політику, в дійсності даючи своїм спудеям якісний духовно-моральний супровід знанням здобуткам вихованців академії. Адже знання - не єдине, що повинен дати вихованцю навчальний заклад [2].

Виїзне засідання Всеукраїнської Ради церков та релігійних організацій на початку жовтня 2021 р. провели в стінах НаУОА. У фокусі уваги – цінності сім'ї та родини, а також комунікація Церкви із владою. Серед учасників зустрічі – представники найчисельніших християнських конфесій в Україні. До екуменічного діалогу представників Церкви були залучені також народні депутати та представники уряду. «Нещодавно Рада церков проходила у Києві, і в мене була можливість запросити церковних лідерів на Рівненщину. Оскільки Рівненщина – лідер серед народжуваності, і у нас найбільше мам-героїнь, то питання фундаментальних цінностей та родини для нашої області – пріоритетні.» - зазначив

екс-голова Рівненської ОДА В. Коваль. Родинна солідарність, протидія домашньому насильству, сприйняття дару народження дитини, здатність укладання шлюбу, виховання до стосунків, взаємоповага між представниками різних поколінь, пошана старших та батьків, повага до прав дитини, рівність та гідність, особливість покликання чоловіка і жінки – це ті фундаментальні речі, ті ціннісні тренди у сфері родинно-сімейних стосунків, які Всеукраїнська Рада церков та релігійних організацій відстоює перед МОН, наголошує на важливості ведення їх пропаганди в освітній сфері. Їх лобістом у сфері освіти та виховання молоді зголосилась бути «Острозька академія», надавши в своїх стінах можливість існувати такому комунікативному майданчику. Студентсько-викладацький склад університету протягом віків виступає одним із ключових лобістів в Україні сімейно-родинного фундаменталізму, заснованого на засадах християнського віровчення та виховання молоді. Подібно тому, як Острозька слов'яно-греко-латинська колегія кількома століттями раніше толерувала, лобіювала, відстоювала та пропагувала християнське виховання своїх спудеїв через організацію роботи теологічних студій у своїх стінах, так і тепер «Острозька академія» стала справжнім освітньо-виховним хабом для просування фундаментальних цінностей, тотожних з віровченням християнства саме серед молоді. Не порушуючи конституційного принципу, що визначає Україну як світську державу, в межах законності, не дискримінуючи будь-кого за релігійною чи іншою ознакою, «Острозька академія» є без перебільшення одним із найпотужніших лобістів в українській освіті саме християнських принципів, ідей виховання молоді на християнських засадах та принципах ціннісного фундаменталізму. Під час зустрічі, з огляду на присутність представників влади, було обговорено пропозиції щодо законодавчого покращення умов для родини та сім'ї в Україні. Серед обговорюваних питань – протидія домашньому насильству, охорона цілісності сім'ї, заохочення громадян до повернення в Україну з-за кордону та їх кредитування в Україні, фінансове забезпечення багатодітних родин, додаткове фінансування регіонів з високим рівнем народжуваності, підтримка неповних родин тощо. Діалог влади та Ради церков завершився підписанням спільної резолюції представників Церкви до влади. «У цій заяві перелічені цінності, які ми відстоюємо. Одна з них – це створення окремого міністерства у справах сім'ї на рівні органів виконавчої влади. Сподіваємось, що спільно досягнемо результатів.» - висловився Святослав Шевчук, глава УГКЦ. Тому можемо засвідчити, що НаУОА – майданчик прогресивних рішень у справах пропаганди ціннісного фундаменталізму, і цим доєднує «академічну родину» до лона adeptів традиційного виховання молоді у поєднанні з інноваційним навчанням [7].

«Майбутнє особистості, сім'ї, держави, людського суспільства і цивілізації в цілому, значною мірою залежить від того, які цінності закладаються в душі молодого покоління. Вирішальну роль у вихованні дітей та молоді відіграє біблійне розуміння особистості як духовно-фізичної істоти, яка складається з душі і тіла» - висловився ректор НаУОА І. Пасічник. Керівник університету заохочений у комплексному вихованні молоді, що цілковито достосовується до гасла академії «Традиція, що творить майбутнє». Апелюючи до досвіду минулих століть, де теологічно-філософське виховання молоді мало місце, а отже формувало ефективні еліти українського народу на засадах комплексного виховання, поєднаного з навчальним процесом, де інтелектуальна праця поєднується з духовно-моральним та морально-етичним вдосконаленням особистості, сучасний НаУОА методично, у справі формування еліт українського суспільства, послуговується наративом, за яким духовний розвиток, зокрема у руслі християнського віровчення, є ключовим у зрінні морального портрета представника дійсної еліти в демократичній державі. При цьому академічний Острог знаходить консенсус та порозуміння з adeptами такої візії на формування еліт також серед представників влади. Очільник департаменту освіти Рівненської ОДА станом на 2018 р. Григорій Таргонський зазначив наступне: «Найбільша цінність і турбота людини і суспільства – це діти. Ви робите правильні речі. За час проведення олімпіад тисячі дітей різного віку і студентів побували в атмосфері духовності». Таким чином, можна спостерігати толерантність представника сфери управління до політики

університету у справах духовно-морального виховання молоді. Варто зазначити, що таку ж політику щодо Острозького культурно-інтелектуального центру здійснював і патрон м. Острога князь В.-К. Острозький, аналогічним чином висловлюючи зацікавленість у духовно-моральному вихованні еліт через ефективну і тактовну діяльність теологічних студій при Острозькій слов'яно-греко-латинській колегії [3].

Університет «Острозька академія» став ініціатором впровадження добровільного вивчення предмету «Християнська етика» у середній ланці освіти в Україні. НаУОА ніколи не стояв осторонь пропаганди традиційних християнських цінностей в українському суспільстві. Ба більше, пропаганда християнського виховання молоді, прищеплення молоді бажання дотримуватись моральних законів, що, до слова, впливає з політики академічної доброчесності в університеті, є одним із пріоритетних завдань вишу. Університет «Острозька академія» перейняв на себе значення лідера духовно-морального виховника молоді в Україні. НаУОА не займається нав'язуванням пропаганди християнських цінностей чи насильницькою християнізацією молоді, адже менторство закладу у цьому відтинку роботи з молоддю є не інакшим, як добровільним для спудея вишу чи учня в середній ланці освіти, що бажає чи не бажає вивчати у школі предмет «Християнська етика». У ранньомодерну епоху теологія була обов'язковим предметом для вивчення спудеєм в Острозькій колегії. Ба більше, філософсько-теологічні студії згідно тогочасних освітньо-наукових стандартів робили Острозьку слов'яно-греко-латинську колегію навчальним закладом академічного рівня. У ранньомодерну добу не було інакших способів домогтись академічного визнання окрім як впровадження у освітньому процесі поряд з викладанням тривіуму, квадрівіуму, греки та латини ще й теології та філософії. Наявність в освітньо-науковій спільноті фахівців, що здійснювали викладання спудеям філософії та теології виступала гарантом академічного визнання даної освітньої спільноти. Власне, саме тому Острозька слов'яно-греко-латинська колегія ранньомодерної епохи в науковій та публіцистичній історіографії іменується як академія, адже вона отримала академічне визнання через пристання на платформу етико-морального та духовно-культурного виховання своїх спудеїв згідно християнського віровчення. Згідно Конституції України, наша держава є світською державою, саме тому пропаганда Університетом «Острозька академія» християнських цінностей не може бути примусовою, однак більшість представників острозької академічної спільноти схильні вважати, що саме пропаганда християнських цінностей особливою мірою посилює здатність університету провадити навчально-виховну політику духовно-морального вдосконалення молодого покоління. Така практика черпає свої початки з часів князівського Острога і, по суті, стала віковичною традицією університету. Тобто сучасна практика пропаганди університетом християнських цінностей є традиційною для академічної спільноти Острога, адже є заснована спадкодавцями острозької культурно-інтелектуальної школи, такими як Даміан Наливайко і Мелетій Смотрицький. Освітня філософія вказаних діячів оперта на вчення Святого Письма, і проповідувала переконання, згідно з яким гармонізація світу та нормальне духовне виховання молоді не є можливими без визнання авторитетності християнського віровчення. Д. Наливайко джерелом успішності молоді, ефективності молодого фахівця для власного народу та перетворення його на зразок для наслідування вбачає саме навернення до християнської віри та визнання ним авторитетності Біблії. Саме М. Смотрицький та Д. Наливайко були концепційними натхненниками християнізаційного навчально-виховного процесу в Острозі, відтак практика сучасної пропаганди християнських цінностей Університетом «Острозька академія» є такою, що впливає з освітніх рекомендацій спадкодавців острозького культурно-інтелектуального спадку. Університет і нині дослухається до освітніх рекомендацій своїх засновників, при цьому не порушуючи конституційних норм, згідно яких Україна є світською державою, відтак сповідування наративів пропаганди християнських цінностей в університеті не має обов'язковості [6].

НаУОА не стоїть осторонь ключових проблем християнської теології, не відкидаючи їх значимості. Так, в стінах університету регулярно скликаються конференції, круглі столи, на яких виносяться на порядок денний центральні теми християнської теології як науки. До

заходів такого формату долучається духовенство, що представляє різні конфесії, місцева влада, менеджмент, педагоги та спудеї університету. Метою таких заходів є пропаганда християнських цінностей в Україні та світі, сприяння духовно-моральному розвитку молодого покоління, репрезентація християнства як вагомий репрезентанти в світі світоглядного плюралізму, а також невідступне дотримання ментальних законів та традицій академічної спільноти Острога. Так, приміром, 13 грудня 2021 р. у стінах Університету «Острозька академія» був проведений круглий стіл, на якому центральним питанням було озвучене значення Різдва Христового для людства, для історії людської цивілізації, світової духовно-культурної спадщини, менталітету християнської цивілізації. На заході обговорювались питання як значення Різдва Христового для християнина, так і докази існування Бога, історичні події, що передували народженню Сина Людського. Серед спікерів круглого столу – представники духовенства, а саме настоятель храму преподобного Федора Острозького ПЦУ – православного студентсько-викладацького храму, що діє при академії – Василь Жуковський; пастор громади ЦХВС «Добра новина» з Нетішина Хмельницької області Олександр Калабський; депутат Острозької міської ради Вадим Бондарчук; Дмитро Цолін – лінгвіст та керівник центру Юдаїки НаУОА. «Ми періодично проводимо круглі столи на релігійну тематику. Раніше проходила низка зустрічей з релігійними лідерами, представниками різних конфесій. Також ми організуємо заходи богословського, релігієзнавчого плану про значення Різдва, Воскресіння Христового. Щороку проводимо фестиваль різдвяних піснеспівів... Подібні заходи нагадують нам про важливі релігійні дати, знайомлять з цікавими людьми, змушують задуматися над тим, що ми є християни» - мовив настоятель студентсько-викладацького храму при академії о. В. Жуковський. НаУОА, її менеджмент та студентсько-викладацька спільнота схильні вважати християнство як найефективніший, найдієвіший спосіб пропагування здорової моралі серед молоді, виховання національно та ментально здорового суспільства. Відтак, академічний Острог доводить, що в світі світоглядного плюралізму християнство має надзвичайно важливі роль і значення, адже протягом тисячоліть довело свою максимальну педагогічну спроможність та дієвість у справі виховання молодого покоління та пристановлення молоді на позиції інтелігентності, шляхетності та високого морального статусу [5].

Християнські цінності завжди передбачали особливий статус родини у житті людини, відтак, говорячи про сімейні цінності, розуміємо, що останні почасти співзвучні із традиційними християнськими цінностями. Тему сімейних цінностей, тему гендеру також піднімають під час засідань круглих столів і в Університеті «Острозька академія». Так, 30 вересня 2021 р. у стінах університету відбувся тематичний захід, приурочений темі сімейних, родинних цінностей як традиційних для християнської цивілізації. Під час засідання круглого столу спікерами виступили настоятель студентсько-викладацького храму академії о. Василь Жуковський, міністри, народні депутати України, міський голова Острога Юрій Ягодка, голова Рівненської ОДА Віталій Коваль та ректор НаУОА, Герой України Ігор Пасічник. Зокрема, керівник університету зазначив наступне: «445 років Острозької академії – це одночасно стільки вищій освіті України. Ця земля завжди була прикладом високої духовності, сімейних цінностей, толерантності. Коли чую про гендер, кажу так: ми гендерне питання вирішили давно. Гальшка Острозька в XVI ст. допомогла нам із цим, заснувавши академію. Усю історію свого існування академічна спільнота Острога плекала традиційні християнські цінності, провадила їх активну пропаганду в українському суспільстві, і саме це є відповіддю на питання, чому в академічному Острозі ніколи не виникало проблем із гендерним питанням. Здоровою родина, як і здорова університетська родина є запорукою здорової гендерної політики у спільноті. В історіографії усе частіше побутує версія, що засновником Острозької слов'яно-греко-латинської колегії була саме жінка - Гальшка Ілківна Острозька. Популярність цієї версії, її висвітлення в науковому світі, сприйняття її всерйоз академічною спільнотою Острога є запорукою успішної гендерної політики в університеті, що впливає з висловлювання ректора університету. Таким чином, менеджмент НаУОА пропагує наратив, згідно якого здорова гендерна політика є супровідним явищем пропаганди

традиційних сімейних, родинних цінностей, що впливають із християнського віровчення. Загалом, менеджмент закладу переконаний, що репутація університету допомагає українському суспільству уявити здорову університетську родину [8].

Університет «Острозька академія» взяв на себе відповідальність менторства впровадження шкільного курсу «Християнської етики» у ланці загальної середньої освіти. Цьому завданню, яке ставить перед собою університет, приурочуються щорічні тематичні конференції. Міжнародна науково-практична конференція «Виховання молоді на християнських моральних цінностях» ставить перед собою ряд завдань, зокрема діагностика теоретико-практичних аспектів навчання школярів «Християнської етики», доцільність застосування курсу у середній ланці освіти, вікові критерії цільової аудиторії, законодавчий дискурс проблеми, актуальність впровадження курсу серед школярів, кадрове забезпечення навчання «Християнської етики», попередній досвід викладання курсу та ряд інших проблем, що постають з ініціативи менторства університету над запровадженням даного предмету у навчальну програму закладів загальної середньої освіти в Україні. До тематичних конференцій у даній тематиці залучаються фахівці різних галузей знань, як ось теологи, духовенство, психологи, історики, релігієзнавці, культурологи, філософи, педагогі-практики, соціальні працівники. Сукупно фахівці даних галузей в ході проговорення проблемних питань під час конференцій розробляють засади методологічного забезпечення шкільного курсу «Християнської етики», реагують на виклики, спричинені обставинами у суспільстві, суспільною думкою та реакцією громадськості, культурно-історичними тенденціями у світі, інноваційними підходами до навчання даного шкільного предмету у середній ланці освіти [1].

Висновки. Отже, дана стаття розкриває життєдіяльність Національного університету "Острозька академія" у сфері духовно-морального виховання студентської молоді, що є надзвичайно важливим завданням в умовах війни з агресором. Виховання студентства у дусі традиційних суспільних цінностей, характерних для християнської моралі, у даній статті репрезентовано як корисна практика стимулювання формування добродішних еліт української нації. Стаття доводить лідерство Національного університету "Острозька академія" у справі прищеплення традиційних цінностей майбутнім будівничим Української Держави. Стаття переслідує мету довести громадськості важливість та потрібність запозичення досвіду Національного університету "Острозька академія" у справі навчання та виховання еліт українського суспільства, що відповідають жорстким моральним критеріям.

Джерела та література

1. Виховання молодого покоління на принципах християнської моралі в процесі духовного відродження України. *Наукові записки*. Острог. Вид-во Нац. у-ту "Острозька академія". 1999. Ч. 2. 462 с.
2. Власова С. XI Всеукраїнська олімпіада "Юні знавці Біблії" - 2018. *Слово вчителю*. 2018. № 3. С. 22, 23.
3. Змагалися знавці Святого Письма. *Рівне-Ракурс*. Рівне. 2018. № 22. 7 черв. С. 4.
4. Костюченко І. В Острозькій академії відбулася молитва за мир в Україні. *Життя і слово*. *Острозька районна газета*. 2022. №19. 27 лют. С. 5.
5. Кравчук К. Говорили про значення Різдва в історії людства. *Замкова гора: Острозька громадсько-політична газета*. Острог. 2017. № 50. 16 груд. С. 5.
6. Матласевич О. Християнські цінності просвітницького спадку Острозької академії. *Наукові записки*. Вип. 3. Острог. 2002. С. 279-283.
7. На Рівненщині провели засідання Міжцерковної ради. *Нове життя: Здолбунівська громадсько-політична газета*. Здолбунів. 2021. № 39. 8 жовт. С. 2.
8. Омелянчук І. Сімейні цінності як національна ідея. *Урядовий кур'єр*. 2021. № 192. 5 жовт. С. 1, 4.

References

1. Education of the young generation on the principles of Christian morality in the process of spiritual revival of Ukraine. *Scientific notes*. Ostroh. Publishing house Nats. u-tu "Ostroh Academy." 1999. PART 2. 462 p.
2. Vlasova S. XI All-Ukrainian Olympiad "Young Bible Scholars" - 2018. *A word to the teacher*. 2018. № 3. P. 22, 23.
3. Experts in the Scriptures competed. *Rivne-Rakurs*. Exactly. 2018. № 22. June 7. pp. 4.
4. Kostyuchenko I. A prayer for peace in Ukraine was held at Ostroh Academy. *Life and word. Ostroh district newspaper*. 2022. № 19. 27 February. P. 5.
5. Kravchuk K. Talked about the importance of Christmas in the history of mankind. *Castle Hill: Ostroh social and political newspaper*. Ostroh. 2017. № 50. 16 Dec. P. 5.
6. Matlasevich O. Christian values of the educational heritage of Ostroh Academy. *Scientific notes*. Vol. 3. Ostroh. 2002. P. 279-283.
7. In the Rivne region, a meeting of the Interchurch Council was held. *New life: Zdolbunivska social and political newspaper*. Zdolbunov. 2021. № 39, 8 October. P. 2.
8. Omelyanchuk I. Family values as a national idea. *Government courier*. 2021. № 192. 5 October. P. 1, 4.

УДК 327(100) (477):355.4 (477)

ЗОВНІШНІ ВІДНОСИНИ ТА МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ В МОВАХ ВІЙНИ

Оля Сорочинська

Рівненський державний гуманітарний університет

Україна, 33028, м. Рівне, вул. Пластова, 31

e-mail: olyasorochinska7@gmail.com

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-0873-3768>

У статті розглянуто сучасну російсько-українську війну як епіцентр глобального геополітичного протистояння. З'ясовано, що збройна агресія Росії проти України кардинально змінила політичний, культурний, економічний та соціальний клімат у світі. Проаналізовано геополітичні пріоритети України та окреслено головну мету її зовнішньополітичної діяльності, а також висвітлено основні складові формули миру Володимира Зеленського. Доведено, що міжнародна військова, політична, фінансова, гуманітарна, правозахисна та реформаторська підтримка країн-партнерів відіграє вирішальну роль для України в умовах війни з Російською Федерацією.

Ключові слова: Україна, зовнішні відносини, формула миру, міжнародна підтримка, світове співтовариство.

The article examines the modern Russian-Ukrainian war as the epicenter of the global geopolitical confrontation. It was found that Russia's armed aggression against Ukraine radically changed the political, cultural, economic and social climate in the world. It has been established that the consequences of this armed aggression of the Russian Federation lead to the destruction of the modern world order and threaten international security in Europe. The socio-cultural and post-totalitarian basis of racism became a determining factor in Russia's full-scale military and political aggression against Ukraine.

The geopolitical priorities of Ukraine are analyzed and the main goal of its foreign policy activities is outlined, as well as the main components of Volodymyr Zelenskyi's peace formula are highlighted. It has been proven that the international military, political, financial, humanitarian, human rights and reform support of the partner countries plays a decisive role for Ukraine in the conditions of the war with the Russian Federation. It was found that the international coalition in

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Шандор Фьольдварі ГРОМАДЯНСЬКИЙ РОЗВИТОК ЯК КОРИНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СВОЄРІДНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ — ПРАВОСЛАВНІ БРАТСТВА У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КОНФЕСІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	3
Микола Романчук, Руслан Пальчевський УЧАСТЬ ПЛАСТУНІВ У СКЛАДІ УКРАЇНСЬКОГО ЛЕГІОНУ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ (1914-1918 РОКІВ).....	8
Іван Пушук ТРАГЕДІЯ ЧЕСЬКОГО МАЛИНА ОЧИМА УКРАЇНСЬКИХ СУСІДІВ: УСНОІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ	13
Віктор Іванчук, Валентина Добровичинська УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ РІВНОГО У ВІДЗНАЧЕННІ ПАМ'ЯТНИХ ДАТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ (1941–1944 РОКІВ).....	22
Руслан Сіромський «ОБЕРГТИ ВІД НЕБАЖАНИХ КОНТАКТІВ»: ПОВОЄННІ ПОЇЗДКИ ПЕТРА КРАВЧУКА В ЗАХІДНІ ОБЛАСТІ УРСР.....	25
Олександр Дмитрук, Валерій Шеретюк ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ - НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»	31
Оля Сорочинська ЗОВНІШНІ ВІДНОСИНИ ТА МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ В МОВАХ ВІЙНИ	38

РОЗДІЛ II ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Олег Озимчук АНАЛІЗ ВПЛИВУ РИМСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ НА СУСПІЛЬСТВО В ПЕРІОД ІМПЕРІЇ.....	45
Олег Озимчук, Катерина Джумаєва ПОВСТАННЯ ХЕРЕВАРДА УЕЙКА (1070-1071) В АНГЛІЙСЬКОМУ КОРОЛІВСТВІ.....	52

Олег Озимчук, Юлія Остапчук ОСОБИСТИЙ ВПЛИВ АЛЕНОР АКВІТАНСЬКОЇ НА ЗАГОСТРЕННЯ АНГЛО-ФРАНЦУЗЬКИХ ПРОТИРІЧ В XII – НА ПОЧАТКУ XIII СТОЛІТЬ.....	60
Ольга Арама МОЛДАВСЬКО-ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКІ ВІДНОСИНИ В ПЕРІОД КРИЗИ В ОСМАНСЬКІЙ ІМПЕРІЇ (1510-1512)	68
Galina Costețchi MOLDOVA'S RELATIONS WITH POLAND DURING THE CRISIS MILITARY-POLITICAL FROM 1648-1674.....	73
Юрій Андрощук НАЦІОНАЛІЗМ ЯК РУШІЙНА СИЛА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ: ДОСВІД СЕРЕДИНИ XVII - ПОЧАТКУ XIX СТ.....	85
Анастасія Ковальчук, Руслан Постоловський БАЛКАНСЬКІ КРАЇНИ У ВЕРСАЛЬСЬКІЙ СИСТЕМІ МИРНИХ ДОГОВОРІВ.....	91
Володимир Сухий, Ольга Сєверова ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ В АНГЛІЇ.....	99
Степан Синяк, Наталія Плюта РОЗВИТОК ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ПРЕСИ У США В XX СТ.	102
Марія Микосянчик БОРІТЬБА «НЕГАТИВНИХ» ХРИСТІЯН З НАЦІОНАЛ- СОЦІАЛІСТАМИ В ПЕРІОД ТРЕТЬОГО РЕЙХУ	109
Владислав Кладько, Інна Мартинчук ФАКТОРИ ПРОТИСТОЯННЯ МІЖ ІНДІЄЮ ТА ПАКИСТАНОМ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XX СТОЛІТТЯ.....	115
Катерина Таєр-Ульянова ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРОТИБОРСТВО МІЖ СРСР І США В ПЕРІОД «ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ»	121
Інна Вівчар ВПЛИВ КУЛЬТУРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ: АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ.....	127
Владислав Климовець, Інна Мартинчук ПОЗИЦІЯ США ЩОДО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В 2014-2022 РОКІВ.....	133
Оксана Кундеус СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНИ.....	141

Іван Колінько
ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЦЕСУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОГОВОРУ
ПРО КОЛЕКТИВНУ БЕЗПЕКУ (ОДКБ) У ХРОНОЛОГІЧНОМУ ПОРЯДКУ149

Олег Санжаревський
ПОРІВНЯННЯ ПРОПАГАНДИСТСЬКИХ НАРАТИВІВ ТЕРОРИСТИЧНИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ ІДІЛ ТА ТАЛІБАґУ: ІДЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ156

РОЗДІЛ ІІІ

ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО, ІСТОРІОГРАФІЯ ТА КУЛЬТОРОЛОГІЯ

Андрій Слесаренко
ІВАН ФРАНКО ПРО ОДИНАДЦЯТИЙ КОНГРЕС СХОДОЗНАВЦІВ 1897 РОКУ165

Роман Михальчук, Оксана Пальчевська
ДОКУМЕНТИ З ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ ЄВРЕЇВ МІЗОЧА: ФОРМИ
ДОКУМЕНТАЦІЇ ТА ЗБЕРІГАННЯ НА ПРИКЛАДІ МІЗОЦЬКОЇ
БІБЛІОТЕКИ168

Володимир Харчук
ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ В СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ172

Володимир Грицишин, Марія Грицишина
РОЛЬ ПОСТНЕОПАТРИСТИКИ В МІЖКОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИНАХ
СЬОГОДЕННЯ177

Віталій Ігнат'єв
ІСИХАЗМ ТА САКРАЛІЗАЦІЯ В ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ ТА ДЕРЖАВИ.....180

Юрій Ліннік
ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ186

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....194

ЗМІСТ.....196

ISSN 2519-1942

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

ВИПУСК 35

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **Валерій Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **Лариса Федорук**

Обкладинка – **Григорій Волохов**

Підписано до друку 30.11.2023 р. Папір офсетний.

Гарнітура «Times New Roman».

Наклад 300. Зам. № 254/1. Ум. друк. арк. 11,19.

ISSN 2519-1942

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 35. Рівне, 2023. 199 с.

УДК 94(477) + 94(100)

А 43

ББК 63.3 (4Укр)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2023